

Motion till riksdagen 2011/12:U7

av **Bodil Ceballos m.fl. (MP)**
med anledning av skr. 2011/12:18

Riksrevisionens rapport om svenska bidrag till internationella insatser

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att politiken för global utveckling uttryckligen ska vara styrande också för svenska militära internationella insatser.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen och myndigheterna bör påminnas om att riksdagens beslut som kommer till uttryck i betänkandetexter är styrande för deras verksamhet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ställa likvärdiga krav på redovisning av internationella civila insatser, biståndsinsatser och militära insatser.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att all redovisning ska vara rimlig och bör syfta till att mäta verkliga resultat för de människor som berörs.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tydligt informera riksdagen om de totala kostnaderna för internationella insatser samt om särkostnadsmodellen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det är av central betydelse att biståndsinsatser genomförs på ett sätt som inte bidrar till sammanblandning med de militära insatserna.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om polisens utlandstjänstgöring.

Motivering

Regeringen har lämnat skrivelse 2011/12:18 som svar på Riksrevisionens iakttagelser i granskningsrapporten Svenska bidrag till internationella insatser

Fel! Okänt namn på

(RiR 2011:14). Regeringen instämmer i många avseenden med Riksrevisionen i dess iakttagelser av Sveriges bidrag till internationella insatser men drar inte alltid samma slutsatser, och därmed väljer regeringen att inte följa vissa av rekommendationerna.

Bland annat finner Riksrevisionen att det saknas en tydlig koppling mellan regeringens mål och motiv och regeringens styrning av de insatser som genomförs samt att målen och motiven i sig saknar konkretisering. Riksrevisionen menar att det inte är tydligt vad svenska bidrag förväntas uppnå i enskilda sammanhang eller mot vilka kriterier det svenska engagemanget ska värderas samt att regeringens styrning av berörda myndigheter huvudsakligen handlar om vad respektive myndighet ska bidra med och inte vad bidragen i sig ska syfta till.

Politik för global utveckling

Miljöpartiet vill i detta sammanhang påminna om att den svenska politiken för global utveckling (PGU) ska vara styrande för all verksamhet, inte minst den verksamhet som bedrivs i en internationell miljö. Det är därför av största vikt att det i alla de uppdrag av internationell karaktär som riksdagen eller regeringen beslutar om skrivs in att PGU är styrande för verksamheten. Det räcker inte med enbart insatsregler för militära insatser beslutade av Försvarsmakten samt de regelverk som t.ex. Nato bestämmer över. De svenska grunderna för deltagande ska också framgå tydligt, och där är PGU en betydelsefull del.

När det gäller den svenska styrningen av militära insatser hänvisar regeringen till propositionstexter. Vi vill betona vikten av att även utskottens betänkanden ska beaktas av myndigheterna. Det händer allt som oftast att utskottet vill lägga till eller dra ifrån något i förhållande till regeringens förslag till beslut. Det skrivs då in i betänkandets text som det sedan röstas om i kammaren. Det är riksdagen som har medborgarnas uppdrag att fatta beslut å deras vägnar. Det är ett uppdrag vi ska ta på största allvar och värna. Riksdagens beslut är styrande för regeringen. Riksdagens beslut är styrande för myndigheterna. Riksdagen röstar om en betänkandetext, inte propositionstexten. Detta bör såväl regeringen som myndigheterna påminnas om.

Resultatredovisning

Riksrevisionen saknar en samlad rapportering till riksdagen av det svenska engagemanget och hur det ser ut i förhållande till uttalade motiv och ambitioner samt hur verksamheten utvecklas över tid. Riksrevisionen anser att regeringens rapportering är alltför begränsad vad gäller redovisning av resultat.

Grunden för internationella insatser vare sig de är civila eller militära handlar om helhetssyn på utveckling. Det handlar således om både fattigdom, förtryck, katastrofer och avsaknad av fred i ett land. Vi väljer civila eller

militära insatser beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. I båda fallen är det dock viktigt att en uppföljning och redovisning görs. Miljöpartiet anser att det är viktigt med resultatredovisning. Vi har dock många gånger de senaste åren framhållit att de nya kraven på rapportering inneburit att många mindre biståndsorganisationer tvingats sluta med sin verksamhet när kostnaden för rapportering överskrider det de kan förmedla i bistånd. Vi anser att resultatrapporteringen kan vara differentierad i någon mån. Det viktiga är vad man väljer att redovisa och hur relevanta kraven på redovisning är för att nå de mål man har med insatsen. Det är dock inte trovärdigt när regeringen ställer oerhört höga krav på detaljerade resultatredovisningar av små civila biståndsorganisationer men inte ställer tillnärmelsevis samma krav i fråga om de militära insatserna. All redovisning ska vara rimlig, och den bör syfta till att mäta verkliga resultat för de människor som berörs. Regeringen avser att skärpa kraven på resultatredovisning för de internationella krishanteringsinsatser som Sverige bidrar med civil personal till. Vi ifrågasätter varför det bara handlar om redovisning av civila insatser återigen.

Resurstilldelning

Det system för resurstilldelning och redovisning som används i dag begränsar, enligt Riksrevisionen, möjligheterna för riksdagen att få insyn i de totala kostnaderna för svenska bidrag och hur kostnaderna utvecklas över tid samt hur de fördelas per utgiftsområde, myndighet eller land. Myndigheterna har, noterar Riksrevisionen, olika förutsättningar för sin medverkan i internationella insatser utifrån hur myndigheterna styrs och var de rekryterar personal samt finansiering. Resurstilldelningen för Försvarsmaktens anslag 1:2 Fredsfrämjande förbandsinsatser baseras på särkostnadsmodellen, vilket innebär att anslaget utformats för att finansiera de extrakostnader som uppkommer vid internationella insatser.

Riksdagen beslutar om budgeten. Att följa vart pengar tar vägen och flyttas från ett budgetområde till ett annat är inte lätt för oss beslutsfattare. Inte minst gäller detta flödena mellan utgiftsområde 5, 6 och 7 som sammanflätas i ett virrvarr av utgiftsposter. Vi välkomnar att regeringen vill bli tydligare med informationen i och med budgetpropositionen för 2012 men tycker inte att ambitionen avspeglats tydligt i den nämnda propositionen. Vi vill därför betona att en större tydlighet fortfarande behövs. Det gäller också den s.k. särkostnadsmodellen. Den nuvarande redovisningen är inte tillfredsställande.

Regeringen betonar vikten av samverkan mellan svenska aktörer, inklusive civil-militär samverkan, i internationella sammanhang. Riksrevisionen anser dock inte att regeringen har förtydligat vad detta bör innebära i praktiken. Riksrevisionen saknar såväl en struktur för samverkan som samsyn kring hur arbetet ska bedrivas. De samverkansfunktioner som har etablerats matchar enligt Riksrevisionens bedömning inte frågornas komplexitet och de saknar formell status och mandat att fatta beslut. Enligt Riksrevisionens uppfattning sker samverkan framför allt i syfte att utbyta och överföra information, och

Fel! Okänt namn på

den erfarenhetshantering som sker mellan myndigheter har i huvudsak fokus på arbetsgivarfrågor och borde breddas.

Riksrevisionen har också granskat styrningen av svenska myndigheters engagemang i internationella sammanhang och anser att styrningen sker i parallella processer, vilket man menar begränsar förutsättningarna för tydlighet kring hur samverkan ska bedrivas och hur synergier ska uppnås. Enligt Riksrevisionen finns det motstridiga intressen som regeringen inte har löst, vilket leder till att civil-militär samverkan i praktiken överläts till personer som är utsända i fält.

Civil-militär samverkan

Frågan om civil-militär samverkan tolkas olika av alla aktörer. Vi upplever det mer som ett uttryck för militärens plötsliga insikt att militära insatser inte löser alla problem (t.ex. i Afghanistan) men också i vissa fall som en önskan från militärens sida att få ”göra nytta” när man ändå är på plats. Frågan är inte på dagordningen på grund av att biståndsorganisationer begärt militär hjälp. I en akut katastrofsituation som vid jordbävningen i Haiti däremot var den militära hjälpen till de civila insatserna dock av stor vikt för att nå ut till befolkningen med hjälp snabbt. Det var bra, men det är inte vad som vanligtvis menas med civil-militär samverkan.

Svenska biståndsorganisationer, FN:s organ för katastrofhjälp OCHA, Sida m.fl. är noga med att betona att biståndet ska vara skilt från de militära insatserna, bl.a. för att skydda biståndspersonal som annars lätt blir måltavlor för olika stridande grupper då de anses ha ”tagit ställning”. De som arbetar i fält uttrycker ofta att det inte fungerar – från både civilt och militärt håll. Regeringen ger inget svar till Riksrevisionen på frågan om civil-militär samverkan i sitt förslag till åtgärder. Vi anser att det är av central betydelse att biståndsinsatser alltid genomförs på ett sätt som inte bidrar till sammanblandning med militära insatser. Vi delar dock regeringens uppfattning att det är för tidigt att döma ut den samverkansfunktion som etablerats på Regeringskansliet.

Regeringen avser att stärka samordningen av rättsväsendets myndigheter när det gäller deras medverkan i internationella krishanteringsinsatser. Vi tycker att det är positivt. Dagens situation där det finns ett stort behov av polisinsatser runt om i världen och där svensk polis är efterfrågad visar att vi skulle kunna bidra mer än i dag. Det är dock inte tillräckligt många som söker utlandstjänster. Ett problem som uppstår när personal, t.ex. poliser, ska rekryteras till internationella insatser är inte bara att det råder brist på poliser och att de därför inte får tillstånd att delta i utlandstjänstgöring. Det handlar också om att det inte räknas som en merit i yrket, kanske t.o.m. tvärtom. Vi vill därför att regeringen i samband med denna stärkta samordning också initierar en utveckling där det anses som en merit i den framtida karriären att ha deltagit i utlandstjänstgöring.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 28 oktober 2011

Bodil Ceballos (MP)

Valter Mutz (MP)

Peter Rådberg (MP)

Mehmet Kaplan (MP)